॥ तैत्तिरीय संहिता ॥

॥प्रथमः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां षष्ठमकाण्डे प्रथमः प्रश्नः ॥

प्राचीनंव꣣शं करोति देवमनुष्या दिशो व्यभजन्त प्राचीं देवा दक्षिणा पितरः प्रतीचीम्मनुष्या उदीचीꣳ रुद्रा यत्प्राचीनंव꣣शं करोति देवलोकमेव तद्यजमान उपावर्तते परि श्रयत्यन्तर्हितो हि देवलोको मनुष्यलोका-न्नास्माल्लोकाथ्स्वेतव्यमिवेत्याहुः को हि तद्वेद यद्यमुष्मिंल्लोके-ऽस्ति वा न वेति दिक्ष्वतीकाशान्करोति॥१॥

उभयोर्लोकयोरभिजित्यै केशश्मश्रु वपते नखानि निकृन्तते मृता वा एषा त्वगमेध्या यत्केशश्मश्रु मृतामेव त्वचममेध्यामपहत्य यज्ञियो भूत्वा मेधमुपैत्यङ्गिरसः सुवर्गं लोकं यन्तोऽफ्सु दीक्ष्यातपसी प्रावेशयन्नफ्सु स्नाति साक्ष्यादेव दीक्ष्यातपसी अव रुन्द्धे तीर्थे स्नाति तीर्थे हि ते ताम्प्रावेशयन्तीर्थे स्नाति॥२॥

तीर्थमेव समानानां भवत्यपोऽश्नात्यन्तरत एव मेध्यो

भवति वासंसा दीख्षयति सौम्यं वै ख्षौमं देवतया सोमंमेष देवतामुपैति यो दीख्षंते सोमंस्य तनूरंसि तनुवंम्मे पाहीत्याह स्वामेव देवतामुपैत्यथो आशिषंमेवैतामा शास्तेऽग्नेस्तूषाधानं वायोर्वातपानंम्पितृणान्नीविरोषंधीनाम्प्रघातः॥ ३॥

आदित्यानां प्राचीनतानो विश्वेषां देवानामोतुर्नख्षंत्राणामतीव एतथ्संर्वदेवत्यं यद्वासो यद्वासंसा दीख्षयंति सर्वाभिरेवैनं देवताभिर्दीख्षयति बहिःप्राणो वै मनुष्यंस्तस्याशंनम्प्राणो-ऽश्नाति सप्राण एव दीख्षत आशितो भवति यावानेवास्यं प्राणस्तेनं सह मेधमुपैति घृतं देवानाम्मस्तु पितृणान्निष्पंक्कम्मनुष्याणान्तद्वै॥ ४॥

एतथ्संर्वदेवत्यं यन्नवंनीतं यन्नवंनीतेनाभ्यङ्क्ते सर्वा एव देवताः प्रीणाति प्रच्युंतो वा एषोऽस्माल्लोकादगंतो देवलोकं यो दीख्षितोऽन्तरेव नवंनीतन्तस्मान्नवंनीतेनाभ्यंङ्क्ते-ऽनुलोमं यजुंषा व्यावृत्त्या इन्द्रो वृत्रमंहन्तस्यं कनीनिंका परांपतत्तदाञ्जनमभवद्यदाङ्क्ते चख्षुंरेव भ्रातृंव्यस्य वृङ्क्ते दख्षिंणम्पूर्वमाङ्क्ते॥ ५॥

स॒व्यꣳ हि पूर्व॑म्मनु॒ष्या॑ आ॒ञ्जते॒ न नि धा॑वते॒ नीव॒ हि म॑नु॒ष्या॑ धाव॑न्ते॒ पञ्च॒ कृत्व॒ आङ्क्ते॒ पञ्चा॑ख्षरा प॒ङ्क्तिः पाङ्क्तो॑ य॒ज्ञो य॒ज्ञमे॒वाव॑ रुन्द्धे॒ परि॑मित॒माङ्क्तेऽप॑रिमित॒ꣳ हि म॑नु॒ष्या॑ आ॒ञ्जते॒ सतू॑ल॒याङ्क्तेऽप॑तूलया॒ हि म॑नु॒ष्या॑ आ॒ञ्जते॒ व्यावृ॑त्त्यै॒ यदप॑तूलयाञ्जी॒त वज्र॑ इव स्या॒थ्सतू॑ल॒याङ्क्ते॑ मित्र॒त्वाय॑॥६॥

इन्द्रो॑ वृ॒त्रम॑ह॒न्थ्सोऽ३॒ पोऽ३॒ भ्य॑म्रियत॒ तासां॒ यन्मेध्यं॑ य॒ज्ञिय॒ꣳ सदे॑व॒मासी॒त्तदपोद॑क्राम॒त्ते द॒र्भा अ॑भव॒न् यद्द॑र्भपुञ्जी॒लैः प॒वय॑ति॒ या ए॒व मेध्या॑ य॒ज्ञिया॒ः सदे॑वा॒ आप॒स्ताभि॑रे॒वैन॑म्पवयति॒ द्वाभ्या॑ं पवयत्यहोरा॒त्राभ्या॑मे॒वैन॑म्पवयति त्रि॒भिः प॑वयति॒ त्रय॑ इ॒मे लो॒का ए॒भिरे॒वैन॑ं लो॒कैः प॑वयति प॒ञ्चभि॑ः॥७॥

प॒व॒य॒ति॒ पञ्चा॑ख्षरा प॒ङ्क्तिः पाङ्क्तो॑ य॒ज्ञो य॒ज्ञायै॒वैन॑म्पवयति ष॒ड्भिः प॑वयति॒ षड्वा ऋ॒तव॑ ऋ॒तुभि॑रे॒वैन॑म्पवयति स॒प्तभि॑ः पवयति स॒प्त छन्दा॑ꣳसि॒ छन्दो॑भिरे॒वैन॑म्पवयति न॒वभि॑ः पवयति॒ नव॒ वै पुरु॑षे प्रा॒णाः सप्रा॑णमे॒वैन॑म्पव-य॒त्येक॑वि॒ꣳशत्या पवयति॒ दश॒ हस्त्या॑ अ॒ङ्गुल॑यो॒ दश॒ पद्या॑ आ॒त्मैक॑वि॒ꣳशो यावा॑ने॒व पुरु॑ष॒स्तमप॑रिवर्गम्॥८॥